

ועדה לפי סעיף 44 (א) לפקודת הרופאים (נוסח חדש), התשל"ז - 1976

י"ט באלול תשע"ג
25 אוגוסט 2013

לכבוד
שרת הבריאות

דין וחשבון לפי סעיף 44 (ה) לפקודת הרופאים (נוסח חדש), התשל"ז - 1976

בעניין:

ד"ר בועז לב, המשנה למנכ"ל משרד הבריאות, באמצעות ב"כ עוה"ד אייל חקו
מלשכת היועצת המשפטית, משרד התובעת הראשית, משרד הבריאות, ירושלים

הקובל

- נגד -

ד"ר יצחק ברדה, ת.ו. [REDACTED] שמענו [REDACTED], רופא מורשה מס'
רישיון [REDACTED] ומומחה ביילוד וגניקולוגיה, בעצמו

הנקבל

הקובלנה

1. ביום 21 אוגוסט 2012 הגיש הקובל קובלנה נגד הנקבל (להלן "הקובלנה")
שעניינה שלוש פרשות, כולן נוגעות ללידת בית כהגדרת מונח זה בחוזר מנהל רפואה
מס' 01/2008 מס' 4.1.14 (להלן "החוזר", ת/2).

2. בפרשה הראשונה מיוחסת לנקבל התנהגות שאינה הולמת רופא כאמור בסעיף
41(1) לפקודת הרופאים (נוסח חדש), תשל"ז-1976 (להלן "הפקודה") בכך שביצע
לידת בית במצב עכוז ולא ליווה היולדת והתינוק לבית החולים בניגוד להנאות החוזר,

לפיהן אחד התנאים לביצוע לידת בית הינו שהעובר במצג ראש וכי העברת היולדת והיילוד לבית החולים תלווה תמיד על ידי המיילד/הרופא. לפי הקובלנה הוצע הנקבל מביתו ביום 14/3/09 על ידי המיילדת במטרה לעזור לה בלידת בית של היולדת בביתה. זאת לאחר שבבדיקה אבחנה המיילדת כי העובר מצוי במצב עכוז והיולדת סירבה להמלצתה להתפנות לבית החולים. למרות שמדובר בהתווית נגד ללידת בית לפי החוזר ומהווה סכנה לחיי העובר, הסכים הנקבל להגיע לבית היולדת: העובר חולץ על ידי הנקבל במצב קשה, עם אפגר 1-2, עם דופק ברדיקרדי וללא נשימה. בוצעה החייאה והתינוק נשם עצמונית. הוזמן אמבולנס והיולדת והיילוד הועברו לבית החולים הדסה בלי שהנקבל ליווה אותם לבית החולים ובלי שמסר הפרטים הנוגעים ללידה, כמתחייב מהוראות החוזר.

3. בפרשה השנייה מיוחסת לנקבל ביום 5/1/11 השתתפות בלידת בית של יולדת שבעברה ניתוח קיסרי וזאת בניגוד להוראות החוזר לפיו ניתוח קיסרי בלידה קודמת מהווה סיכון יתר בלידה השולל אפשרות ללידת בית מתוכננת. הנקבל הגיע לביתה של היולדת ולאחר שהלידה לא התקדמה הועברה היולדת לבית החולים איכילוב והתינוק נולד בניתוח קיסרי. בכך מיוחסת לנקבל התנהגות שאינה הולמת רופא מורשה כאמור בסעיף 41 (1) לפקודה.

4. בפרשה השלישית מיוחסת לנקבל התנהגות שאינה הולמת רופא מורשה בכך שביצע לידות בית ביולדת לאחר ניתוח קיסרי, האחת בשנת 2008 והשנייה ביום 15/4/11 וזאת בניגוד להוראות החוזר לפיהן לידה בניתוח קיסרי מהווה התווית נגד ללידת בית.

הועדה

5. שר הבריאות מינה אותנו הח"מ להיות ועדה שתדון בקובלנה (להלן הועדה). הועדה קיימה ארבעה דיונים בימים 28/2/13, 2/4/13, 19/5/13 ו- 21/7/13. בפני הועדה הופיעו עוה"ד אייל חקו ב"כ הקובל והנקבל, בעצמו.

ההליך בפני הועדה

6. יצוין כי מתחילת ההליך ובמהלכו הוצבע בפני הנקבל על החשיבות שיש לייחס לייצוגו המשפטי בהליך זה. למרות זאת בחר הנקבל שלא למנות לו עורך דין. הועדה עשתה כמיטב יכולתה, במהלך כל הדיונים, כדי שעובדה זו לא תהיה לו למכשול בניהול הגנתו. בתחילת הישיבה הראשונה הכחיש הנקבל את המיוחס לו בקובלנה לעניין הפרת הוראות החוזר בשלוש הפרשות, תוך שהוא מביא את גרסתו לאירועים נשוא הקובלנה. באשר למיוחס לו בפרשה הראשונה, הודה הנקבל בכך שהגיע ליולדת לפי קריאה דחופה של המיילדת לאחר שגילתה שהמדובר בלידת עכוז וכי היולדת מסרבת להתפנות לבית החולים. מצב דברים כזה חייב אותו, לדבריו, לתת מענה רפואי והמטרה לטענתו הייתה לשכנע אותה שמקומה בבית החולים. בכך הוא מודה. הנקבל

איננו מודה בשום פנים ואופן שהיה מוכן ליילד את היולדת בלידת עכוז בבית. מבחינתו, מבחינה מוסרית, היה מאשים את עצמו כל החיים, כי אם לא היה שם התינוק היה מת או היה נשאר cp לכל החיים, כך באלה המילים. אשר לפרשה השנייה טען הנקבל כי לא היה שום תכנון להגיע ללידת בית וכי המטרה הייתה להביא לקידום התהליך של הצירים ושל פתיחת הצוואר ואז לעבור לבית החולים. בהתייחס לפרשה השלישית הכחיש הנקבל כי יילד את המיילדת בשנת 2008 או ב- 2011 אלא נתן אישורים על הלידה בשני המקרים, דבר שחייב להתבצע בתוך 48 שעות משעת הלידה לצורך רישום במשרד הפנים. בעקבות הכחשותיו של הנקבל הגישו הצדדים את ראיותיהם.

7. בפתח הישיבה השנייה, עוד בטרם נשמעו עדויות בתיק, הודיע ב"כ הקובל כי הגיע ביום 6/3/13 להסדר טיעון עם הנקבל. על פי הסדר הטיעון שהוגש לוועדה, מודה הנקבל בכתב הקובלנה המתוקן שצורף להסדר ואשר לפיו נמחקה הפרשה השלישית, הפרשה השנייה נותרה בעינה ואשר לפרשה הראשונה - אף היא נותרה בעינה למעט מחיקת המיוחס לו בכתב הקובלנה המקורי באשר לאי מסירת פרטים הקשורים ללידה לבית החולים אליו הועברו היולדת והיילוד. על פי הודאתו יש אם כן להרשיע את הנקבל בכל פרטי כתב הקובלנה המתוקן. עוד הגיעו הצדדים להסכמה כי הסנקציה המשמעתית הראויה בנסיבות אלה היא נזיפה וכי הם מודעים לכך כי הועדה רשאית לסטות מתנאי ההסדר אליו הגיעו.

8. בהתייחסו להסדר הטיעון ולהודיית הנקבל בכתב הקובלנה המתוקן, טוען ב"כ הקובל בנוגע לפרשה הראשונה כי אמנם מדובר ביולדת שבשלב מסוים סירבה לבקשת המיילדת, שליוותה אותה במהלך ההיריון ובתחילת המהלך בבית, להזמנת אמבולנס לפינוי לבית החולים. עם זאת, הנקבל בחר באופן פעיל לבוא, קיבל החלטה מושכלת להגיע ללידת בית למרות שהיה ברור לו שמדובר בלידת בית שהיא בניגוד להתוויות. ב"כ הקובל מצביע על הגישה הרפואית בה מצדדים לדבריו רופאים עימם התייעץ ואשר לפיה היה מקום בנסיבות אלה לסרב לפניית היולדת ולהזמין אמבולנס. התביעה לקחה בחשבון שיקוליה לעניין אמצעי המשמעת עליו הוסכם בין הצדדים את התוצאות המוצלחות של האירוע וכמובן את הודאתו, אך תוך הדגשה שגדר הציפייה הוא שרופא ילווה היולדת לבית החולים. אשר לפרשה השנייה טוען ב"כ הקובל כי הוא רואה בחומרה את העובדה שהנקבל תכנן למעשה לידת בית בנסיבות בהן אסור היה הדבר על פי החוזר וזאת במשך כמה שעות עד להעברת היולדת לבית החולים ולקיום הלידה שם. ב"כ הקובל מבקש מן הועדה להסתפק בהמלצה לנקוט באמצעי משמעת של נזיפה לאור ההודאה של הנקבל בעובדות המפורטות בכתב הקובלנה בהתייחס לשתי הפרשות, החיסכון בזמן, בדיונים ובניהול המשך ההליך, ההכרה באחריותו ובכובד המשקל של התנהלותו בשני האירועים והתחייבותו לפעול על פי הנחיות המשרד כפי שבאות לידי ביטוי בחוזרי מינהל הרפואה - כל אלה יש בהם לדבריו כדי לבסס המסקנה שעונש של נזיפה הוא עונש ראוי והולם, המשרת את האינטרס הציבורי. בד בבד עם אמירה זו מרגיש ב"כ הקובל את החומרה שבעצם ההפרה של הוראות החוזר על ידי הנקבל:

"...הוגשה קובלנה נגד ד"ר ברדה, בגלל הנסיבות וטעות בשיקול הדעת המקצועי, והעובדה שמבחינתנו לא הייתה פה, לא היו נסיבות שאפשרו הפרה של הנורמות המקצועיות...לא היו נסיבות שהצדיקו את ההפרה של כללי רפואה נכונים ושל הנחיות משרד הבריאות...לא הייתה מניעה שד"ר ברדה יניע את הרכב ויסע ל[REDACTED], אבל צריך לזכור שבפרק הזמן הממושך הזה...היה יכול לקרות הכול, פה היה מזל...מה שקרה פה, נוצרה פה הסתמכות של היולדת ושל המיילדת...וישבו וחיכו לו".

9. אשר לפרשה הראשונה מציין הנקבל בעקבות הודאתו בכתב הקובלנה המתוקן כי מצבה של היולדת היה מתכון לאסון ובהיותו בעל ניסיון של 35 שנים בתחום המיילדות ובהן מספר לידות עכוז רב מאד - יכול היה לתרום הרבה בסיטואציה שנוצרה. הוא מודע לכך שהתנהלותו לא תאמה את הוראות החוזר אך זוקף לזכותו את שיקול הדעת המקצועי שהוא יכול להפעיל במקרה ספציפי. הדבר היחיד שחשב עליו הוא להיות כמה שיותר מהר ליד היולדת, הגם שהוא מודע לכך שהזעקת אמבולנס בנסיבות אלה לא היה דבר בלתי מיותר, כהגדרתו. הנקבל מודה שמה שלמד ממקרה זה הוא שצריך להזמין אמבולנס וכי אי הזמנת אמבולנס על ידו לא היה מהלך נכון אך לטענתו הזמנת אמבולנס לא הייתה פוטרת אותו מלרוץ ולהגיש עזרה. לשאלת הועדה משיב הנקבל כי אין הוא רואה בנסיבות הפרשה הראשונה משום מקרה חידוש. אשר לפרשה השנייה אישר הנקבל כי ידע שהיולדת עברה בעבר ניתוח קיסרי וכי לידת בית במקרה זה גם היא בניגוד להנחיות החוזר אך טוען כי לא היה תכנון שהלידה תתבצע בבית וכל המטרה הייתה להביא היולדת לחדר הלידה במצב טוב יותר כדי שלא ימהרו לנתחה. הנקבל מציין כי הוא רופא משנת 1975 ומומחה משנת 1982. לעניין ניסיונו המקצועי מפנה הנקבל את הועדה למסמך 1/1 ובו פירוט בדבר המאות הרבות של ניתוחים שונים שביצע במהלך הקריירה הרפואית שלו. כמו כן מדגיש הנקבל כי לא הוגשו נגדו קובלנות בעבר.

דיון הועדה

10. הנורמה הרפואית וההנחיות המקצועיות הנגזרות ממנה, באשר ללידות בית, נקבעה בחוזרי מינהל הרפואה המוצאים על ידי החטיבה לענייני בריאות במשרד הבריאות. כיום קיים בתוקף לעניין זה חוזר מינהל הרפואה 17/12 מיום 24 מאי 2012, הדומה בהוראותיו בנושא זה לחוזר שקדם לו; לעניין הנסיבות שהיו ביסוד הפרשות בכתב הקובלנה המתוקן היה בתוקף חוזר מינהל הרפואה 01/2008 מיום 21 ינואר 2008. הנקבל לא השיג על תקפות החוזר מן ההיבט המקצועי ולא ערער בפנינו על מעמדו כגורם רגולטורי אוטוריטטיבי שהנחיותיו המקצועיות בתחומי הרפואה השונים מחייבות את העוסקים במקצוע הרפואה במדינת ישראל, כך שסוגיה זו, ככל שבכלל קיימת, לא הועלתה בפנינו וממילא לא נדונה על ידינו בהליך זה. הנקבל הודה במיוחד לו בכתב הקובלנה המתוקן בהפרת הוראות החוזר, תוך שהוא נותן הסברים להתנהלותו בכל אחת מן הפרשות.

11. מטבע הדברים שהוראות החוזר הן קטגוריות באופיין ואינן נותנות בהכרח מענה לנסיבותיו המיוחדות של כל מקרה ומקרה. במהלך הדיונים פנינו לב"כ הקובל בבקשה לקבל עמדתו בשאלות אחיות ומקצועיות שיכולות לעמוד לנגד עיניו של רופא במהלך התמודדותו עם מצבים מיוחדים אליהם הוא עלול להיקלע, ברצונו או שלא ברצונו; זאת במטרה שתהיה אף היא בפנינו עת נשקול את מידת החומרה שיש לייחס להפרות החוזר בהן הודה הנקבל והאם הן עולות בקנה אחד עם הסדר הטיעון שהושג בין הצדדים לעניין אמצעי המשמעת שהועדה מתבקשת לנקוט בו בגינן. תגובת משרד הבריאות, כך מפי ב"כ הקובל, כי יש לבחון את נסיבותיו של כל אירוע על פי כללי רפואה נכונים.

12. משהגיעו הצדדים להסדר טיעון, הגיע לסיומו, בעודו באיכו, הליך ההוכחות שהחל והסתיים בהצגת הראיות על ידי הצדדים והועדה לא נזקקה לראיות לצורך קביעת הממצאים העובדתיים. משהודה הנקבל בכתב הקובלנה שוב לא נזקקה הועדה לראיות כדי לקבוע שהנקבל הפר את הוראות החוזר. יחד עם זאת, נתנו הצדדים הסכמתם לכך כי הראיות יהיו בפני הועדה, ככל שיש בהן כדי להוות מרכיב בשיקול הדרעת לעניין אמצעי המשמעת שיש להמליץ עליו בהתייחס לשתי הפרשות נשוא כתב הקובלנה המתוקן, בהתחשב בנסיבותיהן. הועדה אכן נתנה דעתה לעובדות הרלוונטיות כפי שפורטו בראיות ואשר לא היו שנויות במחלוקת. לא נותר לנו אלא להסיק את המשמעות הרפואית והמשפטית הנובעת מהן והשלכותיה על תוצאת ההליך בהיבט של אמצעי המשמעת שראוי להטיל על הנקבל.

13. סוגיית הסטייה מהסדרי טיעון שהושגו בהליכים משמעתיים גדונה לא אחת בפסיקה. בע"א 10979/04 ד"ר ליביו לאור נגד שר הבריאות ואח' (ראה אתר המשפט הישראלי "פסקדין") עושה בית המשפט העליון אבחנה בין הסדרי טיעון שהושגו במסגרת הליך פלילי לבין אלה המושגים במהלך הליכים משמעתיים. וכך קובע בית המשפט:

"השיקול המרכזי בהליכים המשמעתיים שבנדון הינו השיקול של הגנה על האינטרס שיש לציבור בשמירה על רמתו וכבודו של מקצוע הרפואה ועל אמון הציבור ברופאים... לפיכך נפסק כי בהליכים ממין זה השיקול המרכזי שעל הגורם המחליט לשוות לנגד עיניו הוא אינטרס הציבור, ואילו השיקולים הספציפיים הנוגעים לעברייני המשמעת העומד בפניו הם עניין משני שיש לשקלו, אם בכלל... על פי רציונאל זה המונח ביסוד הענישה בהליכים משמעתיים, יכולה להישמע הטענה כי יש לאפשר מרחב גדול יותר לסטייה מהסדר טיעון שהושג בין הצדדים בהליך משמעתי, מקום שלא ניתן משקל ראוי והולם לאינטרס הציבורי אף אם נגרמת בשל כך פגיעה לעברייני המשמעת ששינה את מצבו לרעה והודה במעשים שיוחסו לו בהסתמך על הסדר הטיעון".

וראה לעניין זה גם פסק דינו של בית המשפט העליון מפי השופט רובינשטיין בבר"ש 1661/12 הרוקח תייסיר חמאדה נגד מדינת ישראל וכן פסק הדין ברע"א 2604/13 פלוני נ' שר הבריאות ואח' (התפרסם באתר המשפט הישראלי "פסקדין").

14. ייאמר מייד כי לא שוכנענו כי אכן יש באמצעי המשמעת עליו הוסכם בין הצדדים במסגרת הסדר הטיעון כדי להגן במידה הראויה על האינטרס הציבורי בכל הקשור לשמירה על רמתו וכבודו של מקצוע הרפואה ועל אופן הציבור ברופאים. לא מצאנו כי היה בהתנהלותו של הנקבל, בכל אחת מן הפרשות, כך על פי הודאתו, כדי להסיר או לצמצם הפוטנציאל הסיכוני לשלומם של היולדת ושל העובר, אותו נועדו הנחיות החוזר למנוע. גם לא שוכנענו כי התקיימו נסיבות אובייקטיביות שחייבו את הנקבל, מבחינה אתית או מקצועית, לפעול בדרך בה פעל בשני האירועים, בלי שהדבר יהווה הפרה של הנחיות החוזר. עוד לא שוכנענו כי הנקבל עשה כמיטב יכולתו כדי להביא למניעת התרחשותם של הנסיבות נשוא כתב הקובלנה המתוקן. גם לא מצאנו מקום לראות כנסיבה מקילה את סיומם הטוב של שני האירועים שכן ראייה כזו, שחסרונה בבחינת תוצאות ההתנהלות בדיעבד - יכולה רק לעודד הישנות אירועים מסוג זה במקום להביא למניעתם, כאשר יכולים היו גם להסתיים אחרת. לא נצא ידי חובתנו אם לא נדגיש כי הנסיבות הלא ברורות הקשורות בהגשתו כראיה של המסמך ת/11 (נושא רף אחד - בפועל הוגש ביוזמת הנקבל בשלב מאוחר של ההליך) שלא באמצעות עורכו, כאשר קיימת אי בהירות בנוגע לזהות יוזם עריכת המסמך, לסיבות בגינן נתבקשה הכנתו ולעצם היותו דרוש להליך זה דווקא - יצרו קושי פרודורלי בהצגת תוכנו של המסמך בהליך זה, מסמך שנחזה להיות על פניו מסמך מקצועי מן המעלה הראשונה ומורה דרך אתי שכזה אמור ליתן מענה לסוגיות אתיות ומקצועיות שהן מנת חלקם של רופאים ורופאים מומחים בגניקולוגיה בכללם. עם זאת, ובעיקר נוכח העובדה כי הנקבל לא זכה לייצוג משפטי וע"מ להסיר כל ספק מליבו - אנו מבקשים להבהיר כי לא התעלמנו כלל וכלל מתוכנו וקובעים כי לא היה בזהירות שנקטנו לעניין אי הצגתו כדי לפגוע, כהוא זה, בהגנתו ובטיעונו של הנקבל לעניין אמצעי המשמעת.

15. בקביעתנו לעיל לעניין הצורך לסטות מהסדר הטיעון במקרה זה לא נעלם מעינינו כי הנקבל הינו רופא מומחה בגניקולוגיה שניסיונו בתחום זה עשיר ביותר, כי בהודאתו במיוחד לו בכתב הקובלנה המתוקן הביא לקיצור ההליכים בעניינו ולמניעת הימשכותם, כי לא הוגשה כל קובלנה נגדו בעבר ואולי החשוב מכל - כי הפיק את לקחי מדרך התנהלותו בשתי הפרשות.

סוף דבר

16. משהבאנו בחשבון שיקולנו את כל האמור לעיל הגענו לכלל מסקנה כי אמצעי משמעת של נזיפה אינו אמצעי משמעת ההולם במידה מספקת את חומרת ההפרה של הוראות החוזר בהתייחס לשתי הפרשות וכי יש מקום להמליץ בפני שרת הבריאות על התליית רישיונו של הנקבל לתקופה של שלושה שבועות.

עו"ד משה מרבך

ד"ר יחזקאל זיגלמן

ד"ר משה לידי, יו"ר